

Искуства и ставови грађана Србије

О истраживању

У Србији је од 2000 године до сада спроведено много истраживања јавног мњења. Нека од тих истраживања односила су се са на утиске (перцепцију) грађана. Друга су стављала у први план вредносне ставове. Трећа су се бавила непосредним искуствима грађана.

Једно од најугледнијих истраживања у том погледу јесте *Voice of the People*® (*VOP*), јединствена студија *Gallup International Association (GIA)*, у којој се сваке године испита преко 59.000 људи, из 63 земље широм света. Овогодишња студија је спроведена у периоду јул – септембар 2006. године и репрезентује ставове преко 1,5 милијарде становника наше планете.

TNS Medium Gallup, као пуноправни члан *GIA* је испитао јавно мњење Србије у оквиру *VOP* студије. Ово истраживање је у Србији спроведено јула 2006, на национално репрезентативном узорку од 1000 испитаника.

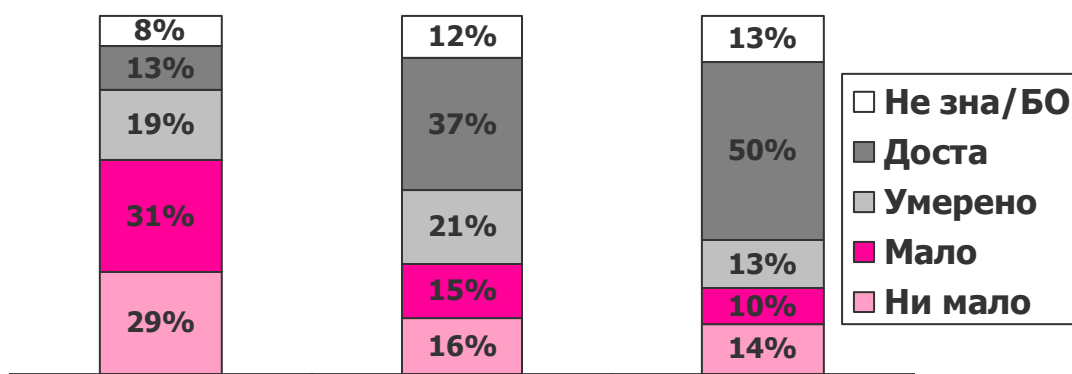
На глобалном нивоу *Gallup International* и *Transparency International*, сваке године објављују *Глобални барометар корупције*. У Барометру се користе подаци које огранци *GIA* прикупљају у оквиру *VOP* студије. Подаци из Глобалног барометра корупције за 2006. објављени су у почетком децембра те године.

Утисак грађана о корупцији и утицају корупције на поједине секторе

Ма колико да корупције у стварном животу има много, влада утисак да је има још и више. Као и годину дана раније и у последњем истраживању се показало да грађани као подложније корупцији оцењују сфере друштва о којима имају посреднија сазнања. Док се дејство корупције препознаје у привредном а нарочито политичком животу земље, више од половине грађана сматра да она мало или нимало утиче на њихов приватан живот. На такве оцене свакако утиче чињеница да се о корупцији пуно говори, како у медијима тако и у свакодневной комуникацији међу грађанима. Чини се да је утисак о корумпираности политичког живота такође делимично последица честих међусобних оптужби супротстављених политичара због стварне или наводне корупције.

Слика број 1 Утисак грађана о утицају корупције

Колико по вашем мишљењу корупција утиче на ...

Истраживања често покушавају да утврде који се сектори сматрају најкорумпиранијим. На следећој слици може се видети преглед перцепције грађана о корумпираности појединих сектора и служби. Као што се може видети из тог приказа, преовлађује став о релативно високој корумпираности у готово свим областима. Као и годину дана раније, политичке странке се налазе на врху по перципираној корумпираности. Ипак, приметан је и тренд побољшања, то јест опадања перцепције корупције код готово свих сектора (нпр. просечна оцена за политичке странке је 2005. била 4,2).

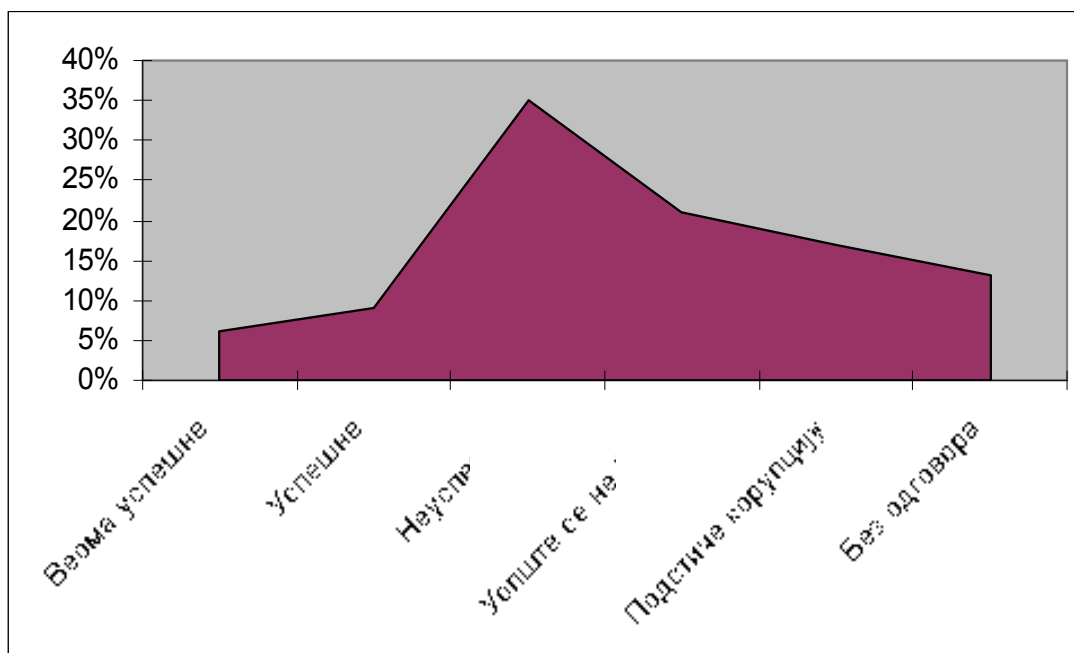
Слика број 2: Утисак о утицају корупције на поједине секторе

У којој мери сматрате да корупција утичне на поједине секторе?
 Скала је од 1 до 5 (1 = ни мало корумпиране, 5 = изузетно корумпиране)

У истраживању се од испитаника тражило да оцене и успешност напора које власти улажу у борби против корупције. Укупна оцена успешности Владе у том погледу у Србији је доста ниска, као и у већини земаља региона.

Слика 3. Оцена успешности Владиних активности у борби против корупције

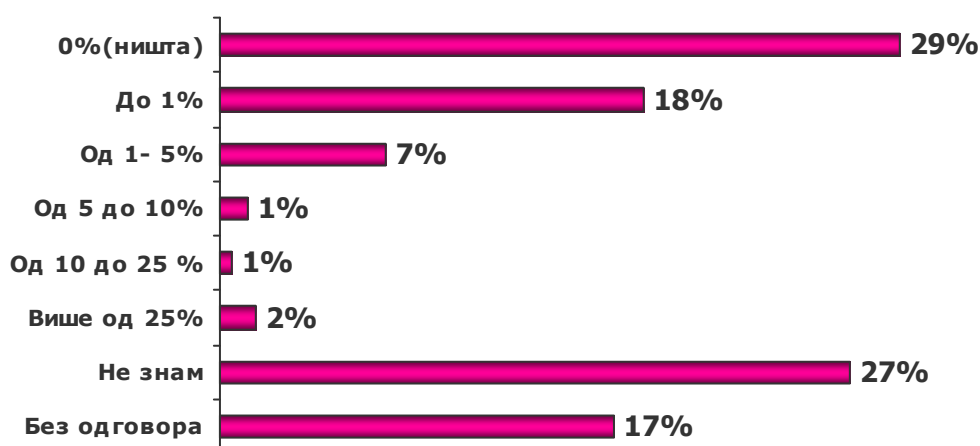

Искуства грађана са корупцијом

Ово истраживање пружа доста основа за доношење закључка о томе колико је корупција у Србији учестала и колики су њени директни трошкови за грађане. Код ових питања, поред искуства самог испитаника, узимају се у обзир и искуства чланова испитаниковог домаћинства.

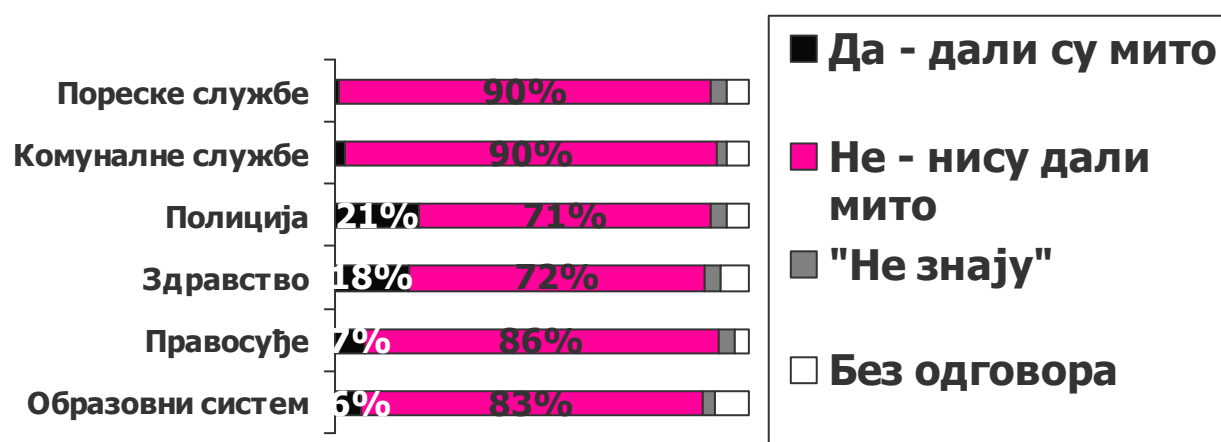
Чини се да за већину грађана трошкови корупције нису претерано велики. Половина популације на ове расходе не троши више од 1 посто својег укупног годишњег прихода. На питање о томе колики је годишњи проценат укупног дохотка домаћинства који је током протекле године био утрошен на додатна плаћања (мито и слично) потребна за обављање одређених послова (као што је добијање возачке дозволе, избегавање плаћања казни за саобраћајне прекршаје полицији, добијање дозволе, добијање прикључка за комуналије, итд), грађани су одговарали на следећи начин:

Слика 4. Расходи домаћинстава за подмићивање – удео у годишњим приходима

Одговори на друго питање које ћемо на овом месту поменути односе се на искуство грађана са корупцијом у последњих годину дана. При процени заступљености корупције у појединим секторима важно је рећи да су у обзир узети само одговори испитаника који су са институцијама појединих сектора имали непосредан контакт (они лично или чланови њиховог домаћинства). На тај начин дошло се до следећих показатеља:

Слика 5 Процент домаћинстава која су имала непосредан контакт са институцијама и која су давала мито у вези са тим контактима

На сличним принципима сачињена је и табела која показује колико испитаника (то јест, домаћинстава) је дало мито у било којем облику у току претходне године. У табели се може видети како стоје ствари по том питању у Србији али и у другим европским земљама.

Табела број 1 Процент грађана који су подмићивали протеклих годину дана у Србији и земљама региона

Земља	Дали мито	Нису дали мито
Албанија	66%	34%
Бугарска	8%	92%
Хрватска	7%	93%
Турска	2%	98%
Македонија	9%	91%
Румунија	20%	80%
Србија (без Косова)	13%	87%
Грчка	17%	83%
Аустрија	2%	98%
Чешка	17%	83%
Просек за земље ЕУ и друге земље Западне Европе	2%	98%

Као што се може видети из табеле, Србија не одскаче битно од других суседних земаља по броју грађана који су давали мито, али је учесталост корупције у њој далеко већа него у земљама ЕУ, друштва којем тежи да припадне. И поред релативно лоше ситуације треба рећи да постоје и очигледни помаци на боље, с обзиром на то да је у сличном истраживању годину дана раније позитиван одговор дало 19 посто испитаника.

Најзад, треба истаћи да одговори испитаника на претходних неколико питања пружају слику о распрострањености само неких облика корупције и то оних које је најлакше препознати (давања у новцу поклони). Ради употпуњења слике требало би јој придодати и корупцију која се одвија кроз размену услуга. Међутим, те облике корупције је далеко теже утврдити будући да и сами грађани према њој показују толерантнији однос и део су нормалног функционисања система.